

Nr 204

Utlåtande i anledning av väckta motioner om statsbidrag till skolhem för studerande vid seminarier.

(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sunne* och *Spetz* (I: 259) och den andra inom andra kammaren av fröken *Löwenhielm m. fl.* (II: 411), har hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av gällande författningar, att statsbidrag må utgå till skolhem även för ungdomar, som studerar vid seminarier.

I motionerna har anförts huvudsakligen följande.

Statsbidrag kan utgå till skolhem för studerande ungdomar, som är elever vid högre skolor av olika slag. Sålunda utgår statsbidrag till hem för lärjungar vid högre allmänna läroverk, högre kommunala skolor, tekniska läroverk, statsunderstödda handelsgymnasier m. fl. Däremot kan statsbidrag ej utbetalas för hem åt elever vid seminarier av olika slag. De ungdomar, som där får sin utbildning, är ej äldre än elever vid t. ex. tekniska gymnasier, och de har samma svårigheter att skaffa sig goda inackorderingar.

Behovet av skolhem är stort för alla kategorier av ungdom. Hittills har i landet endast få hem kunnat inrättas. Intresset för att ordna hem är dock stort men svårigheterna är å andra sidan mycket stora.

Det statsanslag, som för närvarande har beviljats till skolhem, är i förhållande till behovet av hem litet. Det kanske därför ej borde utsträckas att gälla för nya kategorier, men å andra sidan tycks det vara ett rättvisekrav, att ungdomar i samma åldrar och som utbildar sig under ungefär likartade förhållanden kan få åtnjuta samma förmåner från staten.

Arbetet med planeringen av ett skolhem tar lång tid, bl. a. genom att samarbete måste sökas med många olika parter. Vid planeringen måste man veta om möjlighet att erhålla statsbidrag finns, varför redan nu en ändring av författningen bör göras, trots att anslagssumman är blygsam. Förhöjda anslagsäskanden på grund av denna författningsändring kan med största sannolikhet ej bli aktuella på flera år. Författningen bör ändras så att statsbidrag till skolhem även för seminariestuderande ungdomar kan utgå.

Statsutskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från skolöverstyrelsen och statskontoret.

Skolöverstyrelsen har anfört bland annat följande.

Överstyrelsen vitsordar behovet av goda inackorderingsmöjligheter för seminariееlever. Såväl den strukturförändring, som kännetecknar bostadsmarknaden i städerna, som den höjda levnadsstandarden har medfört en

avsevärd reducering av tillgången på inackorderingsrum. I detta sammanhang må nämnas, att helt statliga åtgärder befunnits vara erforderliga för att bereda bostäder åt eleverna vid seminarierna i Haparanda och Lycksele.

Överstyrelsen finner det synnerligen rimligt, att samma statsbidragsvillkor som gäller för skolhem för elever vid högre läroanstalter må gälla även för skolhem för seminarieelever och tillstyrker således bifall till ifrågavarande motioner.

Statskontoret har anfört huvudsakligen följande.

Vid bedömandet av motionärernas föreliggande hemställan lärar icke kunna bortses från den olikhet som föreligger i fråga om utbildningsmålet mellan de högre skolorna och seminarierna. Undervisningen vid sistnämnda utbildningsanstalter leder direkt till en »matnyttig» examen, medan detta icke regelmässigt är förhållandet vid de högre skolorna. Berörda olikhet har beaktats (se prop. 220/1952 s. 18), då fråga varit om stödåtgärder i form av studielån och stipendier.

Statskontoret vill vidare understryka, att möjligheterna att öka investeringarna beträffande nu ifrågavarande ändamål äro begränsade och att statsmakterna under en följd av år endast i mindre omfattning tillmötesgått framställningar om ökat stöd från statens sida för byggande av skolhem för lärjungar vid högre skolor. Slutligen må framhållas, att behovet av byggnadsbidrag för uppförande av lokaler för undervisningsändamål blott till ringa del kunnat tillgodoses. Ur nu angivna synpunkt lärar kretsen av skoltyper, till vilka byggnadsbidrag kan utgå, icke för närvarande bära vidgas.

Mot bakgrunden av det anförda kan statskontoret för sin del icke tillstyrka bifall till de väckta motionerna.

Utskottet. Reservationsanslaget till Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter har under budgetåren 1954/56 varit uppfört med 1 200 000 kronor. Utskottet får i anledning av de nu förevarande motionerna I: 259 och II: 411 erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 8 (punkten 138) förutsatte att Kungl. Maj:t skulle ha sin uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att ökade anslagsmedel för ifrågavarande ändamål framdeles ställdes till förfogande. I 1956 års åttonde huvudtitel (punkten 234) föreslog Kungl. Maj:t, att ifrågavarande anslag skulle för budgetåret 1956/57 uppföras med oförändrat belopp. Chefen för ecklesiastikdepartementet framhöll, att han vore väl medveten om att det föreläge ett stort behov av flera skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, men ansåge sig icke kunna räkna med att förutsättningar för nämnda budgetår komme att finnas för en ökning av investeringarna på detta område. Utskottet, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1956: 8, punkten 30, anslöt sig till vad departementschefen sålunda anfört, tillstyrkte bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt avstyrkte förty vissa motionsvis gjorda yrkanden om höjning av anslaget.

Enligt utskottets mening tala onekligen vissa skäl för att, såsom i motionerna I: 259 och II: 411 åsyftas, skolhem för seminarieelever i fråga om möjlighet att erhålla statsbidrag bli likställda med skolhem, som nu kunna komma i åtnjutande av bidrag ur ovannämnda anslag. Anmärkas må emellertid, att nödvändigheten av begränsningen av investeringarna föranlett

en stark återhållsamhet i den statliga anslagsbeviljningen för byggande av skolhem, varför förefintliga behov beträffande hittills bidragsberättigade skolhem icke kunnat tillgodoses. Värdet av en utvidgning av bidragsrätten torde därför kunna ifrågasättas.

Med hänsyn till vad i motionerna och i skolöverstyrelsens yttrande framhållits, finner utskottet likväl en översyn av gällande statsbidragsvillkor på detta område påkallad.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 259 och II: 411, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anför.

Stockholm den 27 november 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 202.